

**Павленко Г. В.**, здобувач  
Харківський національний  
університет імені В. Н. Каразіна  
(м. Харків)

## ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Прагнення до щастя та благополуччя є фундаментальною рушійною силою людства, тому їх вивчення залишається актуальним в психологічних дослідженнях. Психологічне благополуччя виступає індикатором здоров'я та повноцінного функціонування людини. В рамках позитивної психології в якості ресурсів психологічного благополуччя розглядають міжособистісні відносини, наявність цілей, осмисленість життя, самоприйняття, прагнення до зростання, автономію, різні особистісні диспозиції та ін. (М. Селігман, Е. Дінер, І. Бонівелл, К. Ріфф, Д.А. Леонтьєв, Є.Н. Осін, І.В. Кряж). Проведене в 2013 році закордонними психологами дослідження показало, що найбільш важливою запорукою щасливого життя є близькі, теплі відносини, для побудови яких необхідне прийняття себе та інших, довіра, особистісна зрілість [3]. Нарівні з психологічним благополуччям феномен життєстійкості, описаний і обґрунтований в концепції S. Maddi, продовжує активно вивчатися в сучасних психологічних дослідженнях (Д.А. Леонтьєв, О.І. Рассказова, А.Н. Фомінова і ін.). Життєстійкість можна визначити як особливу систему переконань людини, які стосуються себе, інших людей, світу в цілому, і дозволяють ефективно управляти стресовою ситуацією. Компонентами життєстійкості, що утворюють його психологічну структуру, згідно S. Maddi, є залученість, контроль і прийняття ризику [1]. Пошук особистісних ресурсів життєстійкості представляє важливу задачу сучасної практичної психології. В дослідженнях в якості чинників, що впливають на благополуччя та життєстійкість особистості розглядаються зовнішні, соціальні та особистісні передумови. На наш погляд, цінності особистості можуть виступати фундаментальною основою психологічного благополуччя та життєстійкості. S. Schwartz вважає, що прагнення до здорових цінностей може безпосередньо привести до благополуччя, оскільки воно задовольняє внутрішнім потребам, що самореалізуються [2]. В процесі збору даних нами було виявлено, що основні сфери життя, які турбують людей це міжособистісні відносини (35%), особисте здоров'я (17%), робота (15%). Це визначило завдання дослідження, яке полягало у вивченні взаємозв'язку цінностей особистості з її психологічним благополуччям та життєстійкістю.

Метою публікації є висвітлення результатів дослідження взаємозв'язку цінностей, психологічного благополуччя та життєстійкості. У дослідженні взяло участь 190 респондентів. Були використані наступні методики: «Опитувальник цінностей» (Stern P.C, Dietz T., Guagnano G.A.), «Шкала психологічного благополуччя» (К. Ріфф), «Тест життєстійкості» (С. Мадді, модифікація Є.Н. Осіна та О.І. Рассказової), «Новий опитувальник толерантності-

інтолерантності до невизначеності» (Т.В. Корнілова). Методи обробки даних: статистична програма STATISTICA 7.

В ході кореляційного аналізу було виявлено, що шкала «Біосферні цінності» має позитивний кореляційний зв'язок з психологічним благополуччям (0,15 при  $p < 0,05$ ) та життєстійкістю (0,15 при  $p < 0,05$ ). Фактор «Біосферні цінності» включає в себе захист навколишнього середовища, прагнення зберегти природу, жити в гармонії з природою. Слід зазначити, що досягнення та збереження здоров'я, яким стурбовані досліджувані, безпосередньо залежить від стану нашого довкілля. Також варто відзначити, що вибір біосферних цінностей притаманний більшою мірою групі дівчат, що може охарактеризувати їх як більш зацікавлених і прагнучих зберегти природу. Ще однією цінністю, яка має прямий позитивний кореляційний зв'язок як з загальним показником психологічного благополуччя (0,24 при  $p < 0,05$ ) так і з життєстійкістю (0,20 при  $p < 0,05$ ) є цінність «Відкритість до змін». Фактор «Відкритість до змін» об'єднує в собі прагнення до різноманітності життя, бажання новизни, змін; цікаве життя, пригоди, виклики з боку суспільства; допитливість, прояв інтересу до всього навколишнього. Таким чином, слід зазначити, що цінність «Відкритість до змін» може сприяти позитивним установкам по відношенню до чогось нового, інноваційного в різних сферах життєдіяльності, наприклад, в роботі, відносинах з близькими, якими стурбовані досліджувані. Ця цінність виражена однаково і в групі хлопців і в групі дівчат. Відкритість до змін позитивно корелює з толерантністю до невизначеності (0,33 при  $p < 0,05$ ), яка розглядається як система внутрішніх ресурсів особистості, що відображає готовність і здатність особистості позитивно і продуктивно вирішувати нові або складні життєві проблеми і, тим самим, зберігати і підтримувати психологічне благополуччя особистості. Цінність «Відкритість до змін» ймовірно, є деяким базисом толерантності до невизначеності, однак це припущення вимагає подальшого вивчення.

Таким чином, «Біосферні цінності» і «Цінності відкритості до змін» мають позитивний взаємозв'язок з психологічним благополуччям і життєстійкістю, а, отже, можуть виступати фундаментом формування психологічного благополуччя. Продовження нашого дослідження пов'язане з вивченням цінностей і їх взаємозв'язку з ресурсами психологічного благополуччя.

### Список використаних джерел

1. Maddi S.R. Hardiness: An operationalisation of existential courage. *Journal of Humanistic Psychology* 2004; 44 (3). – с. 279– 298
2. Schwartz S. H., & Sortheix, F. M. (2018). Values and subjective well-being. In E. Diener, S. Oishi, & L. Tay (Eds.), *Handbook of well-being*. Salt Lake City, UT: DEF Publishers. DOI:nobascholar.com.
3. Tov W. & Diener, E. (2013). Subjective Wellbeing. *The Encyclopedia of Cross-Cultural Psychology*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons